

PAKIET MATERIAŁÓW DYDAKTYCZNYCH

ORE OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

do kształcenia
na odległość
dla nauczycieli
klas 4–8 z zakresu
przedmiotów humanistycznych
– zajęcia z przedmiotu historia

Projekt „Wsparcie placówek doskonalenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych w realizacji zadań związanych z przygotowaniem i wsparciem nauczycieli w prowadzeniu kształcenia na odległość”.

Oś priorytetowa: II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji,
Działanie: 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty.

Projekt dofinansowany z Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego

SCENARIUSZ 1 (1 z 3)

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DLA: uczniów klasy IV szkoły podstawowej

PROWADZONY PRZEZ: nauczyciela historii

TEMAT: Jakie znasz symbole i święta narodowe?

CELE KSZTAŁCENIA – WYMAGANIA OGÓLNE (PODSTAWA PROGRAMOWA):

Chronologia historyczna.

1. Umieszczanie procesów, zjawisk i faktów historycznych w czasie oraz porządkowanie ich i ustalanie związków przyczynowo-skutkowych.

TREŚCI NAUCZANIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE (PODSTAWA PROGRAMOWA):

Najważniejsze elementy polskiego dziedzictwa kulturowego. Uczeń:

1. zna symbole narodowe (barwy, godło, hymn państwowy), najważniejsze święta narodowe i państwowe, potrafi wytłumaczyć ich znaczenie.

METODY PRACY:

1. praca zdalna – Zintegrowana Platforma Edukacyjna;
2. rozmowa kierowana;
3. praca ze smartfonem/komputerem;
4. burza mózgów.

FORMY PRACY:

- praca indywidualna;
- praca zbiorowa.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- smartfon/komputer;

- e-podręczniki;
- tablet graficzny;
- karty pracy;
- papier A4, kredki;
- LearningApps.

PRZEWIDYWANY CZAS TRWANIA ZAJĘĆ:

45 minut

PROPONOWANY PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Zakładane efekty kształcenia:

Po zakończeniu lekcji uczeń będzie potrafił:

- wyjaśnić pojęcia: godło państwowe, hymn państwowy;
- rozpoznać godło państwa polskiego;
- wymienić najważniejsze święta narodowe i państwowe oraz wytłumaczyć ich znaczenie.

2. Wskazówki techniczne do pracy zdalnej dla nauczyciela:

Nauczyciel powinien posiadać wiedzę i umiejętności z zakresu obsługi sprzętu komputerowego, MS Teams, Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej. Ułatwi to prowadzenie nauki zdalnej. Komputer do pracy zdalnej musi mieć dostęp do internetu, kamerkę komputerową i mikrofon. Nauczyciel powinien założyć oddziały klasowe, w których prowadzi zajęcia, zaimportować do nich uczniów z danej placówki szkolnej, wygenerować kod dostępu do danego oddziału i przekazać go uczniom. Nauczyciel powinien zawsze pracować na lekcjach zdalnych z włączoną kamerką. Jako osoba prowadząca zajęcia ma możliwość wyłączenia i włączania mikrofonów wszystkich uczestników obecnych na zajęciach.

3. Wskazówki techniczne do pracy zdalnej dla ucznia:

Uczeń do pracy zdalnej powinien posiadać komputer/smartfon z dostępem do internetu, kamerkę i mikrofon. Zalecane jest, aby uczniowie nie wyłączali kamerek w czasie lekcji zdalnych.

4. Sytuacje dydaktyczne:

- Faza przygotowawcza zaplanowana jest na około 7 minut. W tym czasie nauczyciel rozpoczyna lekcje zdalne poprzez uruchomienie platformy MS Teams na swoim komputerze. Wybiera klasę i czeka na dołączenie uczniów do lekcji. Następnie nauczyciel wyczytuje nazwiska uczniów, czeka na potwierdzenie obecności uczniów (podniesienie „łapki”, zgłoszenie na czacie lub potwierdzenie przez mikrofon). Nauczyciel zwraca się z prośbą do uczniów, aby w miarę możliwości uczestniczyli w lekcji zdalnej z włączonymi kamerkami.
- Po zakończeniu czynności organizacyjnych w dalszej części fazy przygotowawczej nauczyciel zadaje pytania z poprzedniej lekcji, sprawdzając, czy uczniowie przygotowali się z lekcji poprzedniej. Zwraca się również do uczniów o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych, czy powtórzyli materiał z lekcji poprzedniej, czy mieli problemy w czasie nauki? Po uzyskaniu odpowiedzi od uczniów nauczyciel przystępuje do dalszej części lekcji zdalnej.
- Faza realizacji rozpoczyna się podaniem przez nauczyciela tematu lekcji oraz przedstawieniu celów bieżącej lekcji. Nauczyciel udostępnia uczniom swój ekran i uruchamia na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej e-podręczniki: <https://zpe.gov.pl/a/moje-miejsce-na-ziemi/DG7ePwbRI> [dostęp 30.09.2021]
Tytuł – Moje miejsce na ziemi.
Korzystając z zamieszczonych zdjęć w e-podręcznikach, nauczyciel wyjaśnia uczniom pojęcia: godło państwowe, flaga państwowa i hymn narodowy. Uczniowie zapisują w zeszytach notatkę podyktowaną przez nauczyciela.
- Po zapisaniu nauczyciel prosi uczniów, aby przygotowali kredki i papier A4. Nauczyciel dzieli uczniów na dwie grupy zgodnie z kolejnością w dzienniku. Jedna grupa ma za zadanie narysować godło państwowe, druga grupa flagę państwową. Nauczyciel, udostępniając swój ekran, jeszcze raz pokazuje uczniom, jak wygląda godło państwowe i flaga Polski:

Rysunek 1. Godło Polski, źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/God%C5%82o_Polski [dostęp: 30.09.2021]

Rysunek 2. Flaga Polski, źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Flaga_Polski [dostęp: 30.09.2021]

- Uczniowie pracują około 7 minut. Po wykonaniu pracy chętni uczniowie prezentują swoje prace z wykorzystaniem kamerek.
- Następnie nauczyciel ponownie udostępnia ekran swojego komputera i zamieszcza tekst hymnu narodowego. Wyjaśnia jednocześnie uczniom, że hymnem Polski jest Mazurek Dąbrowskiego. Napisał go ponad 200 lat temu Józef Wybicki. Polscy żołnierze pod dowództwem generała Jana Henryka Dąbrowskiego walczyli wówczas o niepodległość kraju. Chętni uczniowie odczytują treść hymnu.
- W ostatnim etapie fazy realizacyjnej lekcji nauczyciel wymienia najważniejsze święta narodowe i państwowe: 11 listopada – Święto Niepodległości, 3 maja – Dzień Konstytucji, 1 maja – Święto Pracy, 1 sierpnia – Narodowy Dzień Pamięci Powstania Warszawskiego, 14 kwietnia – Święto Chrztu Polski oraz

tłumaczy ich znaczenie. Prosi uczniów o zapisanie wymienionych świąt w zeszytach.

- W fazie podsumowującej nauczyciel udostępnia ekran komputera i razem z uczniami wykonuje ćwiczenia 5 w e-podręcznikach:

<https://zpe.gov.pl/a/moje-miejsce-na-ziemi/DG7ePwbRI> [dostęp: 30.09.2021]

Jest to ćwiczenie podsumowujące wiadomości z bieżącej lekcji.

- Na zakończenie lekcji nauczyciel udostępnia uczniom link: <https://learningapps.org/1267697> [dostęp: 30.09.2021] i prosi, aby uczniowie wykonali zadania z zamieszczonego linku w domu. Po wykonaniu zadania na następnej lekcji chętni uczniowie będą mieli możliwość przedstawić swoje rozwiązania. Nauczyciel upewnia się czy wszystkie informacje podane na lekcji zostały dobrze zrozumiane przez uczniów o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych. Zadaje im krótkie pytania z bieżącej lekcji i prosi o udzielenie odpowiedzi. Na zakończenie nauczyciel dziękuje za udział w lekcji i zaprasza do uczestniczenia w kolejnych zajęciach.

5. Materiały graficzne:

<https://zpe.gov.pl/a/moje-miejsce-na-ziemi/DG7ePwbRI> [dostęp: 30.09.2021]

<https://learningapps.org/1267697> [dostęp: 30.09.2021]

6. Wskazówki do pracy z osobami ze zróżnicowanymi potrzebami rozwojowymi:

Uczniowie o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych wymagają dodatkowej uwagi nauczyciela w czasie pracy na lekcji. W czasie nauki zdalnej nauczyciel stara się wygospodarować dodatkowy czas dla tych uczniów. Poprzez wyciszenia mikrofonów wszystkim uczniom uczestniczącym w lekcji nauczyciel ma możliwość spędzić dodatkowy czas z uczniami o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych. Uruchamia mikrofony tylko uczniom o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych i zadaje dodatkowe pytania dotyczące bieżącej lekcji, prosząc o udzielenie odpowiedzi, może weryfikować ich wiadomości. Pozostali uczniowie w tym czasie wykonują inne zadania. Nauczyciel wówczas upewnia się (słuchając odpowiedzi uczniów), czy uczniowie o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych zrozumieli temat bieżącej lekcji oraz czy zrozumieli treść pracy domowej. Jednocześnie uczniowie o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych (w zależności od wskazań z poradni)

mają przesyłane dostosowane karty pracy z wykorzystaniem indywidualnego czatu. Nauczyciel przesyła uczniom o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych na prywatny czat puzzle do wykonania w domu. Po uruchomieniu linku uczniowie będą mogli w określonym czasie ułożyć mapę Polski. Po ułożeniu uczniowie zapisują w zeszytach swoje wyniki. Nauczyciel na kolejnej lekcji będzie miał możliwość porównania pracy uczniów.

<https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=25d67e4b97b2> [dostęp: 30.09.2021]–
Tytuł mapa Polski

EWALUACJA ZAJĘĆ:

Ocena zajęć. Faza ewaluacyjna kończy lekcję. Nauczyciel poświęca na nią około 3 minuty. Uczniowie otrzymują link do ankiety ewaluacyjnej i wypełniają na zakończenie lekcji lub nauczyciel zadaje pytanie, czy lekcja się podobała i czy wszystkie treści były zrozumiałe. Uczniowie poprzez podniesienie łapki dają odpowiedź na zadane pytania.

ZAŁĄCZNIKI:

Karta pracy: Symbole narodowe

Na podstawie poniższych rysunków wymień nasze symbole narodowe:

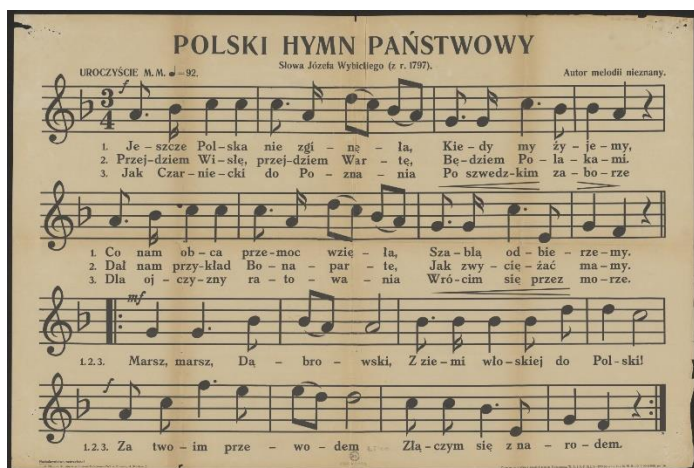
1. ....
2. ....
3. ....

1.

Godło Polski, źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/God%C5%82o_Polski [dostęp: 30.09.2021]

Nuty hymnu państwowego w wariacie tytułu „Jeszcze Polska nie zginęła” z 1934 roku, Polona, źródło: <https://www.spiewnikiepodleglosci.pl/mazurek-dabrowskiego/> [dostęp 16.12.2021]

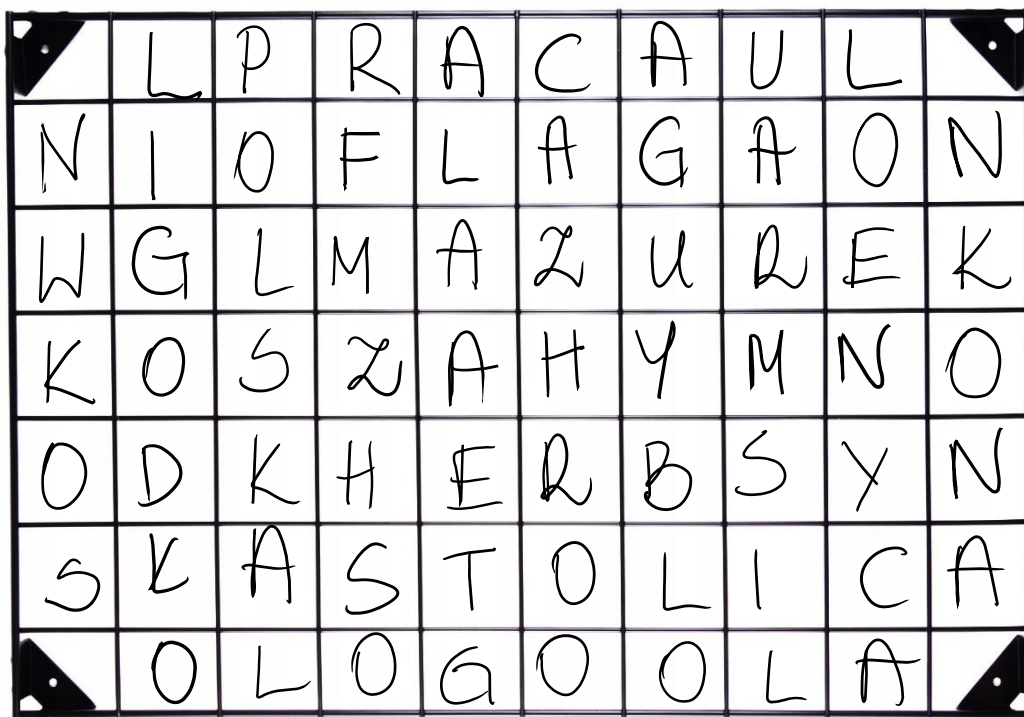

Flaga Polski, źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Flaga_Polski [dostęp: 30.09.2021]

Rysunek 3. Karta pracy 1. Symbole narodowe, źródło: opracowanie własne

Karta pracy. Wykreślanka – symbole narodowe

Odszukaj wśród liter nazwy symboli narodowych. Zaznacz je innym kolorem.

Rysunek 4. Karta pracy 2. Wykreślanka – symbole narodowe, źródło: Opracowanie własne.

Nanieś na mapę poniższe miejsca: np. dawna stolica Polski to Kraków

1. Stolicą Polski jest .....
2. Najdłuższa rzeka w Polsce to .....
3. Polska leży nad morzem .....

Rysunek 5. Karta pracy 3. Polska to moja ojczyzna, źródło: opracowania własne

ZAŁĄCZNIKI:

Rysunek 1. Godło Polski, źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/God%C5%82o_Polski [dostęp: 30.09.2021]

Rysunek 2. Flaga Polski, źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Flaga_Polski [dostęp: 30.09.2021]

Rysunek 3. Karta pracy 1. Symbole narodowe, źródło: opracowanie własne

Rysunek 4. Karta pracy 2. Wykreślanka – symbole narodowe, źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 5. Karta pracy 3. Polska to moja ojczyzna, źródło: opracowanie własne.

BIBLIOGRAFIA:

Olszewska B., Surdyk-Fertsch W., Wojciechowski G., *Wczoraj i dziś. Klasa 4*, Nowa Era, Warszawa 2020.

NETOGRAFIA:

<https://zpe.gov.pl/a/moje-miejsce-na-ziemi/DG7ePwbRI> [dostęp: 30.09.2021]

SCENARIUSZ 2 (2 z 3)

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DLA: uczniów klasy IV szkoły podstawowej

PROWADZONY PRZEZ: nauczyciela historii

TEMAT: Na czym polega praca historyka?

CELE KSZTAŁCENIA – WYMAGANIA OGÓLNE (PODSTAWA PROGRAMOWA):

Tworzenie narracji historycznej.

2. Konstruowanie ciągów narracyjnych przy wykorzystaniu zdobytych informacji źródłowych.
3. Tworzenie krótkich i długich wypowiedzi: planu, rozprawki, prezentacji.

TREŚCI NAUCZANIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE (PODSTAWA PROGRAMOWA):

Refleksja nad historią jako nauką. Uczeń:

- wyjaśnia, na czym polega praca historyka.

METODY PRACY:

1. praca zdalna – Zintegrowana Platforma Edukacyjna;
2. rozmowa kierowana;
3. praca ze smartfonem/komputerem;
4. burza mózgów;
5. Dyskusja.

FORMY PRACY:

1. praca indywidualna;
2. praca zbiorowa.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

1. smartfon/komputer;
2. e-podręczniki;
3. tablet graficzny;

4. karty pracy;

5. film.

PRZEWIDYWANY CZAS TRWANIA ZAJĘĆ:

45 minut

PROPONOWANY PRZEBIEG ZAJĘĆ:

- Zakładane efekty kształcenia:

Po zakończeniu lekcji uczeń będzie potrafił:

1. Wyjaśnić pojęcia: historia, historyk, chronologia, źródło historyczne;
2. Opisać pracę historyka;
3. Zauważyć znaczenie nauk pomocniczych historii.

- Wskazówki techniczne do pracy zdalnej nauczyciela:

Nauczyciel powinien posiadać wiedzę i umiejętności z zakresu obsługi sprzętu komputerowego, MS Teams, Zintegrowanych Platform Edukacyjnych. Ułatwi to prowadzenie nauki zdalnej. Komputer do pracy zdalnej musi mieć odpowiednie oprogramowanie obsługujące MS Teams. Musi mieć dostęp do internetu, kamerkę komputerową i mikrofon. Nauczyciel powinien założyć oddziały klasowe, w których prowadzi zajęcia, zaimportować do nich uczniów z danej placówki szkolnej, wygenerować kod dostępu do danego oddziału i przekazać go uczniom. Nauczyciel powinien zawsze pracować na lekcjach zdalnych z włączoną kamerką. Jako osoba prowadząca zajęcia ma możliwość wyłączania i włączania mikrofonów wszystkich uczestników obecnych na zajęciach.

- Wskazówki techniczne do pracy zdalnej dla ucznia:

Uczeń do pracy zdalnej powinien posiadać komputer/smartfon z dostępem do internetu, kamerkę i mikrofon. Zalecane jest, aby uczniowie nie wyłączali kamerek w czasie lekcji zdalnych.

- Sytuacje dydaktyczne:

- Faza przygotowawcza zaplanowana jest na około 7 minut. W tym czasie nauczyciel rozpoczyna lekcje zdalne poprzez uruchomienie platformy MS Teams na swoim komputerze. Wybiera klasę i czeka na dołączenie uczniów do lekcji. Następnie nauczyciel wyczytuje nazwiska uczniów, czeka na potwierdzenie obecności uczniów (podniesienie „łapki”, zgłoszenie na czacie

lub potwierdzenie przez mikrofon). Nauczyciel zwraca się z prośbą do uczniów, aby w miarę możliwości uczestniczyli w lekcji zdalnej z włączonymi kamerkami.

- Po zakończeniu czynności organizacyjnych w dalszej części fazy przygotowawczej nauczyciel zadaje pytania z poprzedniej lekcji i prosi o odpowiedź chętnych uczniów. Zwraca się również z pytaniami dodatkowymi (zgodnie z zaleceniami z poradni – pytania powinny być prosto sformułowane tak, aby były zrozumiałe przez ucznia z dysfunkcjami i były dostosowane do możliwości uczniów) do uczniów o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych, aby udzielili odpowiedzi. Nauczyciel po zakończeniu części przygotowawczej i upewnieniu się, iż uczniowie opanowali poprzedni materiał, zadaje pytania zawierające najważniejsze informacje z lekcji poprzedniej, przystępuje do kolejnej fazy lekcji zdalnej.

- Faza realizacji rozpoczyna się podaniem przez nauczyciela tematu lekcji oraz przedstawieniu celów bieżącej lekcji. Nauczyciel udostępnia uczniom swój ekran i uruchamia na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej e-podręczniki: <https://zpe.gov.pl/a/przeczytaj/DUEQZXcOg> [dostęp: 30.09.2021].

Po wprowadzeniu nauczyciel włącza film „Jak wygląda warsztat historyka?” <https://wklasie.uniwersytetdzieci.pl/scenariusz/jak-wyglada-wasztat-historyka> [dostęp: 30.09.2021]. Uczniowie wspólnie z nauczycielem oglądają film. Po zakończeniu nauczyciel zadaje uczniom pytania dotyczące treści obejrzanego materiału:

- Gdzie może pracować historyk?
- Jak historyk poznaje przeszłość?
- Gdzie są gromadzone stare dokumenty?

- Następnie nauczyciel udostępnia ekran swojego komputera i zapisuje wszystkie nowe pojęcia, z którymi chce zapoznać uczniów. Prosi, aby uczniowie zapisali je do zeszytów. Są to:

– historia, historyk, chronologia, źródło historyczne.

Uczniowie po zapisaniu słuchają nauczyciela, który wyjaśnia pojęcia. Po wysłuchaniu i zadawaniu ewentualnych pytań nauczyciel daje uczniom 5–10

minut na zapisanie swoimi słowami wyjaśnień. Po upływie przydzielonego czasu chętni uczniowie odczytują swoje notatki. Nauczyciel inicjuje burzę mózgow, aby uczniowie starali się opisać, na czym według nich polega praca historyka. Nauczyciel słucha i wskazuje ewentualne poprawki. Po wysłuchaniu nauczyciel chwali uczniów za uważne słuchanie. Zapowiedziana przez nauczyciela nagroda w postaci oceny będzie mobilizowała uczniów do uważnej pracy.

- Nauczyciel zamieszcza uczniom informacje dotyczące pracy historyka. Uczniowie notują w zeszytach:

**PRACA HISTORYKA
POLEGA NA CIĄGŁYM ODKRYWANIU,
BADANIU I OPISYWANIU DZIEJÓW, PRZESZŁOŚCI.**

**ZAPAMIĘTAJ!
HISTORYK ODKRYWA, A HISTORIA UCZY.**

Rysunek 1. Praca historyka, źródło: opracowanie własne w oparciu o J. Topolski, *Jak się pisze i rozumie historię. Tajemnice narracji historycznej*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2008.

HISTORIA – to nauka.

Bada to, co już minęło, to, co było dawniej i jest już historią.

HISTORIĘ tworzysz także i TY.

Rysunek 2. Czym jest historia?, źródło: opracowanie własne w oparciu o J. Topolski, *Jak się pisze i rozumie historię. Tajemnice narracji historycznej*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2008.

WARSZTAT HISTORYKA

Jak historyk bada wydarzenia z przeszłości?
Bada mapy, pamiątniki, listy, kroniki, pamiątki.

Rysunek 3. Warsztat historyka, źródło: Opracowanie własne w oparciu
A. Świerzawski, *Warsztat naukowy historyka. Wstęp do badań historycznych*, WSP,
Częstochowa 1999.

Nauczyciel zamieszcza uczniom dodatkowe informacje i je czyta.

Czym zajmuje się historyk?

Można zadać pytanie: czy historyk zajmuje się wszystkim, co wydarzyło się w przeszłości? Otóż nie! Interesuje go wyłącznie to, co zostało wytworzone przez człowieka lub było efektem jego działań. Historyk nie prowadzi badań nad dietą dinozaurów czy istnieniem czarnej dziury. Przedmiotem jego analizy może być natomiast to, w jaki sposób ludzie żyjący 500 lat temu badali te zjawiska i do jakich doszli wniosków. Wyniki tych badań mogą okazać się przydatne dla współczesnego paleontologa lub astronoma. **Praca historyka polega więc na badaniu przeszłości poprzez analizę wszelkich śladów działalności człowieka.** Poznanie historii nie jest wyłącznie celem samym

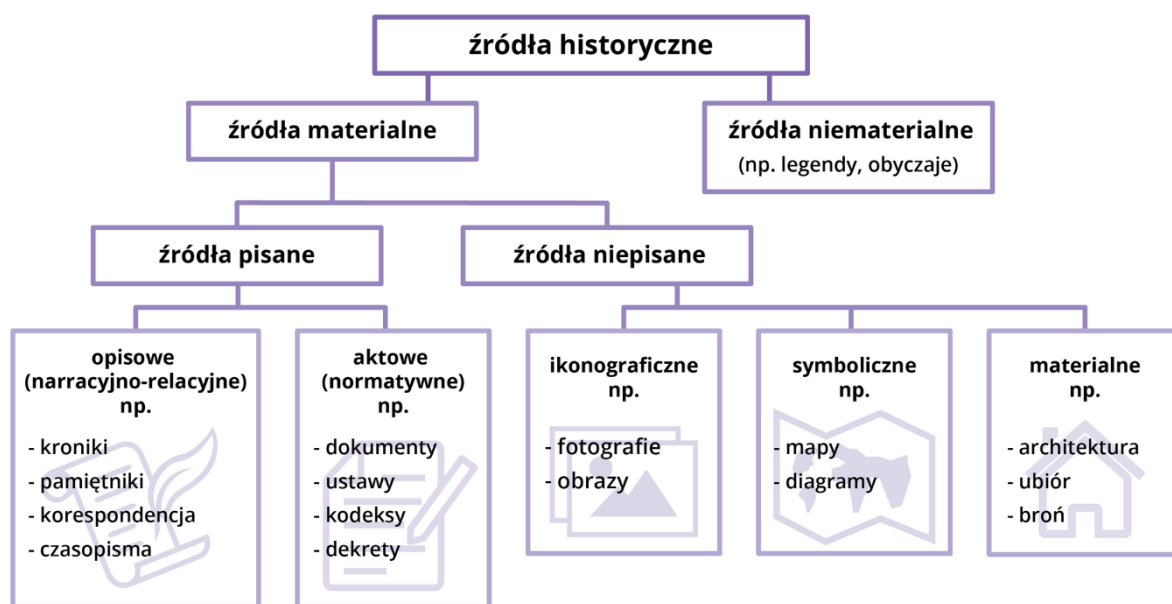
w sobie (aby np. zaspokoić ciekawość), ale poprzez zrozumienie procesów zachodzących w przeszłości pozwala tłumaczyć otaczający nas świat.

Historyk, w przeciwieństwie do wielu naukowców, nie ma możliwości bezpośredniego zetknięcia się z obiektem swoich badań. Może analizować go wyłącznie na podstawie źródeł historycznych i dzięki temu starać się, jak najwierniej opisać przeszłość. Do wyboru ma źródła pisane, niepisane (np. przedmioty z wykopalisk, dzieła sztuki) czy niematerialne (np. legendy). Wraz z postępem technologicznym źródłami historycznymi staje się coraz więcej materiałów, np. fotografia i film, które pojawiły się dopiero w drugiej połowie XIX w. Badacz historii ma także do dyspozycji różne metody oraz narzędzia badawcze, które pozwalają mu na naukową weryfikację swoich wniosków. Może np. wykorzystać datowanie radiowęglowe do określenia wieku przedmiotu albo poddać analizie językowej interesujący go tekst. Zanim jednak przystąpi do działania, musi bardzo dokładnie wiedzieć, jaki jest cel jego badań.

Tekst 1. Czym zajmuje się historyk?, źródło:

<https://zpe.gov.pl/a/przeczytaj/DUEQZXcOg> [dostęp: 25.09.2021].

Po przeczytaniu nauczyciel zamieszcza poniższy schemat i omawia go wspólnie z uczniami:

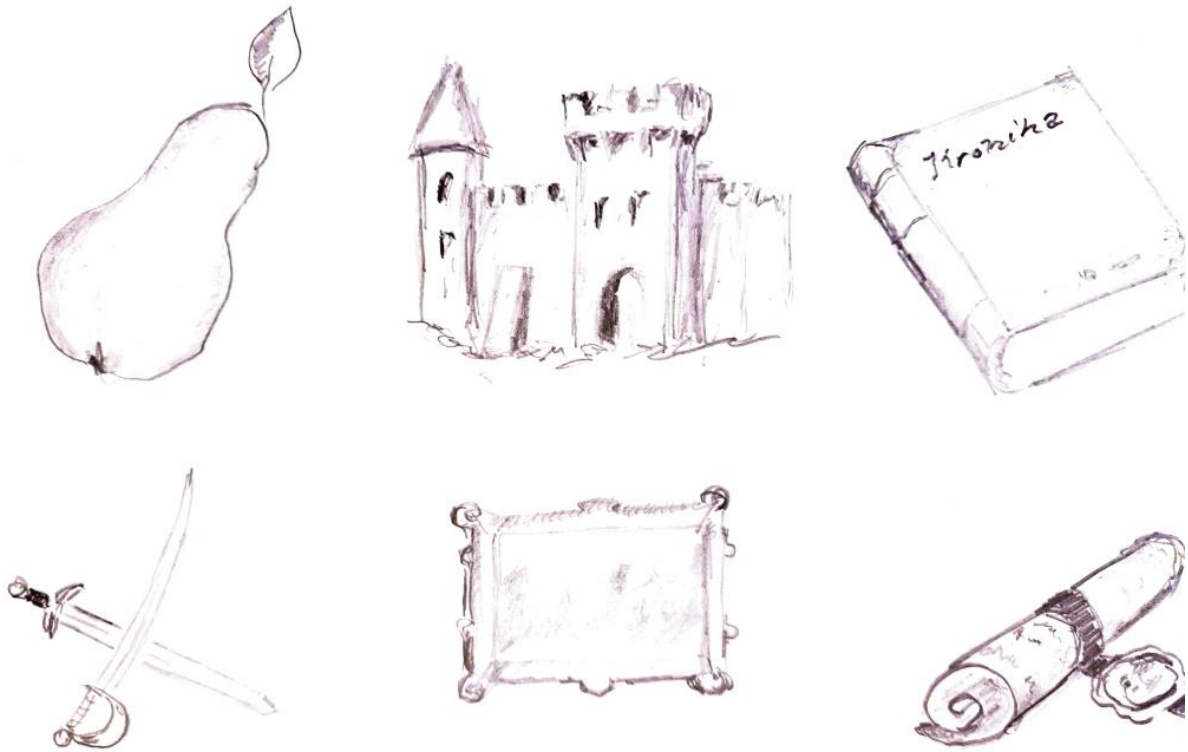

Rysunek 4. Źródła historyczne, źródło:

<https://zpe.gov.pl/a/przeczytaj/DUEQZXcOg> [dostęp: 25.09.2021].

Po zakończeniu omawiania rysunku nauczyciel zamieszcza na ekranie kartę pracy i prosi uczniów o jej wykonanie. Zwraca się do uczniów o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych, aby wykonali to zadanie.

Karta pracy – źródła historyczne

Przyjrzyj się ilustracjom i wymień niepisane źródła historyczne

Rysunek 5. Karta pracy. Źródła historyczne, źródło: Opracowanie własne.

- W fazie podsumowującej nauczyciel udostępnia ekran komputera i razem z uczniami wykonuje ćwiczenia interaktywne z e-podręczników: <https://zpe.gov.pl/a/sprawdz-sie/Dksw8Fz0Z> [dostęp: 30.09.2021] – Miejsce pracy historyka. Są to ćwiczenia podsumowujące wiadomości z bieżącej lekcji.
- Na zakończenie lekcji nauczyciel włącza uczniom film „Jak wygląda warsztat historyka?” (4 minuty): <https://www.youtube.com/watch?v=ICqGsfchSpM> [dostęp: 30.09.2021]. Pozwoli on uczniom wyobrazić sobie, jaką pracę wykonuje historyk. Nauczyciel zadaje pytania powtórzeniowe: Jak wygląda praca historyka? Gdzie pracuje historyk? Co bada historyk? Prosi uczniów o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych o udzielanie odpowiedzi. Jako

pracę domową nauczyciel zadaje uczniom pytanie i prosi, aby udzielili pisemnej odpowiedzi w zeszytach – „Czy chciałbyś być historykiem?”.

➤ Na zakończenie nauczyciel dziękuje za udział w lekcji i zaprasza do uczestniczenia w kolejnych zajęciach.

- Materiały graficzne:

<https://www.youtube.com/watch?v=ICqGsfchSpM> [dostęp: 30.09.2021]

<https://zpe.gov.pl/a/spawdz-sie/Dksw8Fz0Z> [dostęp: 30.09.2021]

<https://zpe.gov.pl/a/przeczytaj/DUEQZXcOg> [dostęp: 30.09.2021]

Wskazówki do pracy z osobami ze zróżnicowanymi potrzebami rozwojowymi:

Uczniowie o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych wymagają dodatkowej uwagi nauczyciela w czasie pracy na lekcji. W czasie nauki zdalnej nauczyciel stara się wygospodarować dodatkowy czas dla tych uczniów. Poprzez wyciszenia mikrofonów ma możliwość spędzić dodatkowy czas z uczniami o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych. Uruchamia mikrofony tylko uczniom o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych i zadaje dodatkowe pytania dotyczące bieżącej lekcji, prosząc o udzielenie odpowiedzi, może weryfikować ich wiedzę. Pozostali uczniowie w tym czasie wykonują inne zadania. Nauczyciel wówczas upewnia się (słuchając odpowiedzi), czy uczniowie o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych zrozumieli temat bieżącej lekcji oraz czy zrozumieli treść pracy domowej. Jednocześnie uczniowie o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych (w zależności od wskazań z poradni) mają przesyłane dostosowane karty pracy na indywidualnym czacie.

EWALUACJA ZAJĘĆ:

Ocena zajęć. Faza ewaluacyjna kończy lekcję. Nauczyciel poświęca na nią około 3 minuty. Uczniowie otrzymują link do ankiety ewaluacyjnej i wypełniają na zakończenie lekcji lub nauczyciel zadaje pytanie, czy lekcja się podobała i czy wszystkie treści były zrozumiałe. Uczniowie poprzez podniesienie łapki dają odpowiedź na zadane pytania.

ZAŁĄCZNIKI:

<https://zpe.gov.pl/a/przeczytaj/DUEQZXcOg> [dostęp: 30.09.2021]

<https://pl.wikipedia.org/wiki/Historia> [dostęp: 30.09.2021]

<https://zpe.gov.pl/a/sprawdz-sie/Dksw8Fz0Z> [dostęp: 30.09.2021]

Rysunek 1., 2., Praca historyka, źródło: Opracowanie własne w oparciu o J. Topolski, *Jak się pisze i rozumie historię. Tajemnice narracji historycznej*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2008.

Rysunek 3. Warsztat historyka, źródło: Opracowanie własne w oparciu o A. Świerzawski, *Warsztat naukowy historyka. Wstęp do badań historycznych*, WSP, Częstochowa 1999.

Rysunek 4. Źródła historyczne. Źródło: <https://zpe.gov.pl/a/przeczytaj/DUEQZXcOg> [dostęp: 25.09.2021]

Rysunek 5. Karta pracy. Źródła historyczne, źródło: Opracowanie własne.

BIBLIOGRAFIA:

Olszewska B., Surdyk-Fertsch W., Wojciechowski G., *Wczoraj i dziś. Klasa 4*, Nowa Era, Warszawa 2020.

Topolski J., *Jak się pisze i rozumie historię. Tajemnice narracji historycznej*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2008.

Świerzawski A., *Warsztat naukowy historyka. Wstęp do badań historycznych*, WSP, Częstochowa 1999.

NETOGRAFIA:

<https://zpe.gov.pl/a/przeczytaj/DUEQZXcOg> [dostęp: 30.09.2021]

<https://zpe.gov.pl/a/sprawdz-sie/Dksw8Fz0Z> [dostęp: 30.09.2021]

SCENARIUSZ 3 (3 z 3)

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DLA: uczniów klasy IV szkoły podstawowej

PROWADZONY PRZEZ: nauczyciela historii

TEMAT: Chrzest Polski

CELE KSZTAŁCENIA – WYMAGANIA OGÓLNE (PODSTAWA PROGRAMOWA):

Chronologia historyczna.

1. Umieszczanie procesów, zjawisk i faktów historycznych w czasie oraz porządkowanie ich i ustalanie związków przyczynowo-skutkowych.

TREŚCI NAUCZANIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE (PODSTAWA PROGRAMOWA):

Postacie i wydarzenia o doniosłym znaczeniu dla kształtowania polskiej tożsamości kulturowej. Uczeń sytuuje w czasie i opowiada o:

1. Księciu Mieszku i czeskiej Dobrawie – chrzcie Polski;

METODY PRACY:

- praca zdalna – Zintegrowana Platforma Edukacyjna;
- rozmowa kierowana;
- praca ze smartfonem/komputerem;
- burza mózgów.

FORMY PRACY:

- praca indywidualna;
- praca zbiorowa.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- smartfon/komputer;
- e-podręczniki;
- tablet graficzny;

- karty pracy;
- LearningApps.

PRZEWIDYWANY CZAS TRWANIA ZAJĘĆ:

45 minut

PROPONOWANY PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Zakładane efekty kształcenia:

Po zakończeniu lekcji uczeń będzie potrafił:

- Omówić postaci: Mieszka I oraz Dobrawę;
- Omówić chrzest Mieszka, będzie znał dokładną datę chrztu Polski;
- Wymienić konsekwencje chrztu Mieszka.

2. Wskazówki techniczne do pracy zdalnej nauczyciela:

Nauczyciel powinien być po szkoleniach dotyczących obsługi sprzętu komputerowego, MS Teams oraz Zintegrowanych Platform Edukacyjnych. Ułatwi to prowadzenie nauki zdalnej. Komputer do pracy zdalnej musi mieć odpowiednie oprogramowanie obsługujące MS Teams. Musi mieć dostęp do internetu, kamerkę komputerową i mikrofon. Wszystkie wymienione urządzenia muszą być sprawne. Nauczyciel powinien założyć oddziały klasowe, w których prowadzi zajęcia, zaimportować do nich uczniów z danej placówki szkolnej, wygenerować kod dostępu do danego oddziału i przekazać go uczniom. Nauczyciel powinien zawsze pracować na lekcjach zdalnych z włączoną kamerką. Jako osoba prowadząca zajęcia ma możliwość wyłączania i włączania mikrofonów wszystkich uczestników obecnych na zajęciach. Nauczyciel rozpoczynając pracę zdalną, musi posiadać komputer z dostępem do internetu. Komputer powinien być wyposażony w kamerkę komputerową oraz mikrofon. Nauczyciel jest organizatorem lekcji i to on rozpoczyna zajęcia. Zajęcia rozpoczynają się zgodnie z planem dla danego zespołu klasowego. Nauczyciel w czasie lekcji zdalnych może wykorzystywać tablet graficzny, który pełni rolę tablicy. Nauczyciel pracuje w czasie lekcji przy włączonej kamerce.

3. Wskazówki techniczne do pracy zdalnej dla ucznia:

Uczeń do pracy zdalnej powinien posiadać komputer/smartfon z dostępem do internetu, kamerkę i mikrofon. Uczniowie są dopisani do poszczególnych zespołów

klasowych i posiadają kod dostępu do każdej lekcji. Zaleca się, aby uczniowie w czasie lekcji zdalnych pracowali przy włączonych kamerkach.

4. Sytuacje dydaktyczne:

- Faza przygotowawcza zaplanowana jest na około 7 minut. W tym czasie nauczyciel rozpoczyna lekcje zdalne poprzez uruchomienie platformy MS Teams na swoim komputerze. Wybiera klasę i czeka na dołączenie uczniów do lekcji. Następnie nauczyciel wyczytuje nazwiska uczniów, czeka na potwierdzenie obecności uczniów (podniesienie „łapki”, zgłoszenie na czacie lub potwierdzenie przez mikrofon). Nauczyciel zwraca się z prośbą do uczniów, aby w miarę możliwości uczestniczyli w lekcji zdalnej z włączonymi kamerkami.
- Przed rozpoczęciem wprowadzania nowego tematu lekcji nauczyciel zadaje pytania uczniom, czy powtórzyli materiał z poprzedniej lekcji. Zadaje proste pytania skierowane do uczniów o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych tak, aby uczniowie mieli również możliwość udzielić odpowiedzi. Uczniowie, którzy krępują się odpowiedzi ustnych, mają możliwość udzielania odpowiedzi w formie pisemnej na czacie. Po uzyskaniu dobrych odpowiedzi na zadawane pytania upewnia się, że uczniowie powtórzyli materiał z lekcji poprzedniej i może rozpocząć kolejną fazę lekcji.
- Faza realizacji rozpoczyna się podaniem przez nauczyciela tematu lekcji oraz przedstawieniu celów dzisiejszej lekcji. Nauczyciel udostępnia uczniom swój ekran i uruchamia na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej e-podręczniki: <https://zpe.gov.pl/a/mieszko-i---poczatki-panstwa-polskiego/DJM5znJqę> [dostęp: 30.09.2021]. Nauczyciel opowiada uczniom o początkach państwa polskiego. Wyjaśnia uczniom, kim byli Polanie, czym był gród oraz jaki gród zamieszkiwali Polanie. Wyjaśnia również definicję: plemienia. Nauczyciel prosi uczniów, aby zapisali najważniejsze definicje. Dyktuje ich treść lub zapisuje na tablecie graficznym. Pilnuje, aby uczniowie o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych zapisali go poprawnie. Prosi, aby pokazywali swoje notatki za pośrednictwem kamery komputerowej. Nauczyciel ma wówczas możliwość ewentualnej korekty notatek.

- Przed omówieniem, jak i dlaczego doszło do chrztu Mieszka, nauczyciel omawia postać Mieszka I i Dobrawy.
- Zamieszcza na ekranie komputera wizerunek wymienionych postaci tak, aby uczniom przybliżyć, jak wyglądali:

Rysunek 1. Mieszko I, źródło:

https://pl.wikipedia.org/wiki/Mieszko_I#/media/Plik:Mieszko1.jpg [dostęp: 19.11.2021].

Rysunek 2. Dobrawa, źródło: <https://polskiedzieje.pl/slawni-polacy/dobrawa.html> – dostępny online [dostęp: 25.09.2021].

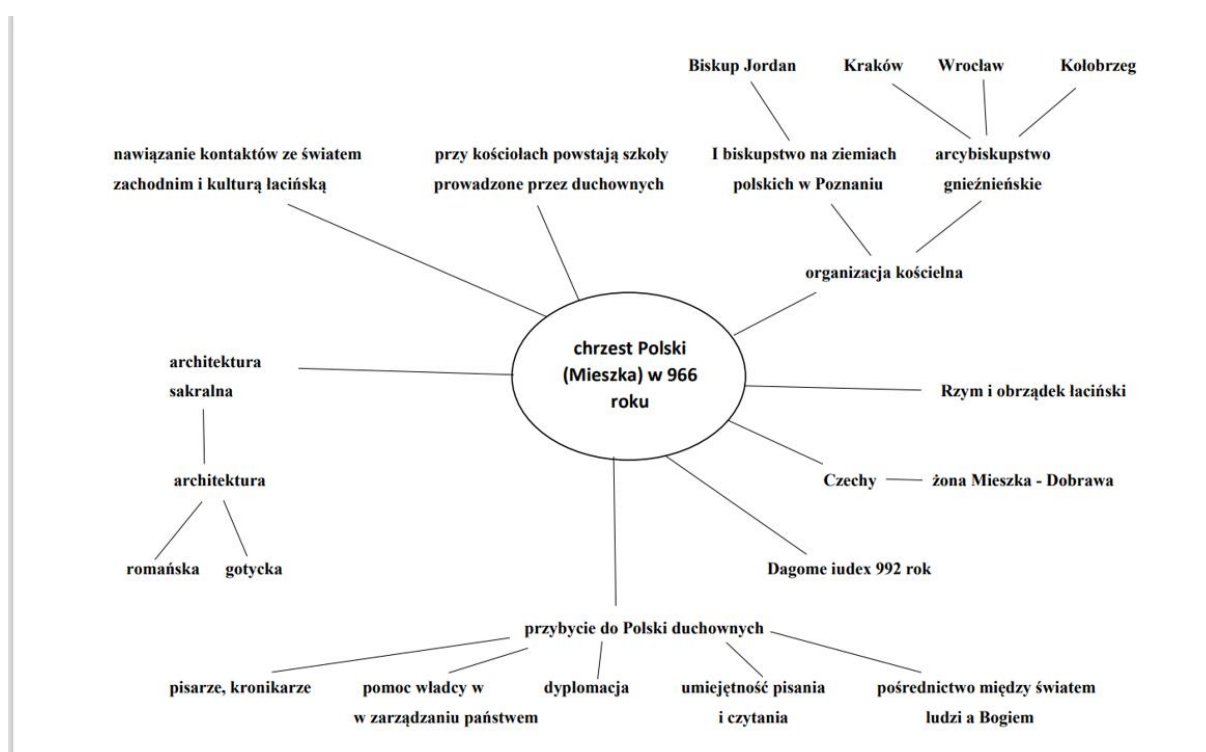
Po omówieniu nauczyciel przybliży uczniom, co łączyło Mieszka i Dobrawę.

Korzysta z tekstów źródłowych:

https://www.mowiawieki.pl/templates/site_pic/files/Mieszko-I-i-Dobrawa-czyli-sojusz-Polski-z-Czechami.pdf [dostęp: 25.09.2021].

Czyta uczniom najważniejsze informacje dotyczące Mieszka I i Dobrawy, aby uczniowie mogli poszerzyć swoją wiedzę.

- Następnie nauczyciel omawia chrzest Mieszka I, podaje datę i prosi uczniów o zapisanie jej w zeszytach. W czasie omawiania chrztu Mieszka I wraca do e-podręczników i przedstawia uczniom zdjęcia „Drużyny pierwszych Piastów – Mieszka I i Bolesława Chrobrego, mapę plemion słowiańskich na ziemiach polskich. <https://zpe.gov.pl/a/mieszko-i---poczatki-panstwa-polskiego/DJM5znJqe> [dostęp: 30.09.2021]. Dodatkowo nauczyciel opowiada uczniom ciekawostki o drużynie księcia przy jednoczesnym udostępnianiu zdjęć.
- Nauczyciel zamieszcza uczniom na ekranie mapę mentalną i z pomocą uczniów omawia poszczególne elementy:

Rysunek 3. Mapa myśli Chrzest Polski, źródło: <http://know-howhistoria.pl/mapa-mysli-chrzest-polski/> [dostęp: 25.09.2021].

W fazie podsumowującej nauczyciel udostępnia ekran komputera i razem z uczniami wykonuje ćwiczenia 2. i 3. w e-podręcznikach:

<https://zpe.gov.pl/a/mieszko-i---poczatki-panstwa-polskiego/DJM5znJqe> [dostęp: 30.09.2021]. Są to ćwiczenia podsumowujące wiadomości z bieżącej lekcji.

- Nauczyciel prosi, aby uczniowie wykonali ustnie poniższe zadanie. Chętni uczniowie dają swoje propozycje do uzupełnienia poniższej tabelki. Następnie nauczyciel udostępnia ekran swojego komputera i uzupełnia tabelkę zgodnie z propozycjami przedstawionymi przez uczniów. Po uzupełnieniu zadaje uczniom pytanie, czy wszystko jest zrozumiałe. Jeżeli tak, przechodzi wówczas do zakończenia lekcji.

Chrzest Polski

Tabela 1. Chrzest Polski, źródło: opracowanie własne

Przyczyny	Skutki

- Na zakończenie lekcji nauczyciel załącza uczniom link: <https://learningapps.org/15522601> [dostęp: 30.09.2021] i prosi, aby uczniowie wykonali zadania z zamieszczonego linku w domu. Po wykonaniu zadania na następnej lekcji chętni uczniowie będą mieli możliwość przedstawić swoje rozwiązania. Nauczyciel zamieszcza również dodatkową kartę pracy dla chętnych uczniów.
- Nauczyciel upewnia się, czy wszystkie informacje podane na lekcji zostały dobrze zrozumiane przez uczniów o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych. Na zakończenie nauczyciel dziękuje za udział w lekcji i zaprasza do uczestniczenia w kolejnych zajęciach.

5. Materiały graficzne:

<https://zpe.gov.pl/a/mieszko-i---poczatki-panstwa-polskiego/DJM5znJqe> [dostęp: 30.09.2021]

<https://learningapps.org/15522601> [dostęp: 30.09.2021]

https://pl.wikipedia.org/wiki/Mieszko_I#/media/Plik:Mieszko1.jpg [dostęp: 30.09.2021]

<https://polskiedzieje.pl/slawni-polacy/dobrawa.html> [dostęp: 30.09.2021]

https://www.mowiawieki.pl/templates/site_pic/files/Mieszko-I-i-Dobrawa-czyli-sojusz-Polski-z-Czechami.pdf [dostęp: 30.09.2021]

<https://zpe.gov.pl/a/mieszko-i---poczatki-panstwa-polskiego/DJM5znJqe> [dostęp: 30.09.2021]

<http://know-howhistoria.pl/mapa-mysli-chrzest-polski/> [dostęp: 30.09.2021]

6. Wskazówki do pracy z osobami ze zróżnicowanymi potrzebami rozwojowymi:

Praca z dziećmi o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych w czasie nauki zdalnej wymaga dodatkowych działań ze strony nauczyciela. Nauczyciel ma możliwość sprawdzać poprawność zapisywania notatek poprzez kamerkę komputerową. W czasie lekcji nauczyciel może korzystać z funkcji wyciszania uczniów. Ma wówczas możliwość wyjaśnienia uczniom o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych niezrozumiałe treści z bieżącej lekcji w czasie, gdy pozostała część uczniów ma przydzielone zadania do samodzielnego wykonania.

EWALUACJA ZAJĘĆ:

Uczniowie otrzymują kwestionariusz ankiety do wypełnienia z pytaniem, czy lekcja się podobała. Nauczyciel ma możliwość bezpośrednio po zakończeniu zajęć sprawdzić wpisy uczniów.

ZAŁĄCZNIKI:

Karta pracy – GRODY

Przyjrzyj się uważnie ilustracji i wybierz prawidłowe odpowiedzi:

1. Gdzie najczęściej budowano grody za czasów Mieszka I?
  - a. Na wzniesieniach
  - b. Na wyspach
  - c. Na brzegach jezior
2. Czym były otoczone grody za czasów Mieszka I?
  - a. Lasami
  - b. Drewnianymi palisadami
  - c. Ściętymi krzewami

Rysunek 5. Karta pracy Grody. Źródło: Opracowanie własne

Karta pracy WOJ MIESZKA I

Przyjrzyj się ilustracji i wykonaj polecenie.

Nazwij pogrubione 4 elementy uzbrojenia Woja Mieszka I.

Rysunek 6. Karta pracy Woj Mieszka I, źródło: Opracowanie własne

<http://spnieraada.szkolnastrona.pl/index.php?c=page&id=492> [dostęp: 30.09.2021]

Kornel Mielczarek

KARTA PRACY: POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI „POLSKA PIASTÓW”

1. Uzupełnij miejsca oznaczone kropkami:

..... to plemię, które w IX w. miało swoje siedziby nad środkową

.....

2. Uzupełnij daty:

a) zjazd w Gnieźnie:	c) koronacja Bolesława Chrobrego:
b) chrzest Polski:	d) śmierć Kazimierza Wielkiego:

3. Uzupełnij poniższe zdania:

a) Pierwszy historyczny władca Polski .....

b) Żona pierwszego historycznego władcy Polski, Czeska księżniczka

.....

4. Podaj odpowiednią nazwę:

a) Nazwa pierwszej polskiej dynastii to:

.....

b) Pierwsza stolica Polski .....

Rysunek 7. Karta pracy 1. Chrzest Polski, źródło:

<http://spniera.szkolnastrona.pl/index.php?c=page&id=492> [dostęp: 30.09.2021]

Kornel Mielczarek

BIBLIOGRAFIA:

Olszewska B., Surdyk-Fertsch W., Wojciechowski G., *Wczoraj i dziś. Klasa 4*, Nowa Era, Warszawa 2020.

NETOGRAFIA:

<https://polskiedzieje.pl/slawni-polacy/dobrawa.html> [dostęp: 30.09.2021]

https://www.mowiawieki.pl/templates/site_pic/files/Mieszko-I-i-Dobrawa-czyli-sojusz-Polski-z-Czechami.pdf [dostęp: 30.09.2021]

<https://zpe.gov.pl/a/mieszko-i---poczatki-panstwa-polskiego/DJM5znJqe> [dostęp: 30.09.2021]

<http://know-howhistoria.pl/mapa-mysli-chrzest-polski/> [dostęp: 30.09.2021]

<https://learningapps.org/15522601> [dostęp: 30.09.2021]

<http://spnieraada.szkolnastrona.pl/index.php?c=page&id=492> [dostęp: 30.09.2021]